

portrete subiective

Dinică în trei cuvinte

Dinică e unul din cei cițiva hărăziți — Caragiu, Cotescu, Moraru, Caramitru — care, mușcind altfel din fructul cuvintului, cu altă voluptate, cu altă ferocitate, cu altă duioșie și alt încint, ne-au modificat auzul, plăcutul și păcatul. Orice actor trebuie judecat după această mușcătură a cuvintului, a frazei, fără de care el nu-și poate crea raiul spre care, săracul, ne cheamă, infernul spre care, ticălosul, ne îndeamnă și purgatoriul obligatoriu în comedia lui divină, de este divin, de este de vină. Dinică mi-a mușcat și mușcat sufletul de cînd l-am auzit pentru prima oară, să fie acum un sfert de veac în Bucureștiul iubit, rostind trei cuvinte dintr-un „Trollus și Cresida” de răsoruce: „Urit, foarte urit!” Era — ce bizar, ce coincidentă! — cu Moraru, și el la debut, Marinușul cu care avea să urce în toate piscunile creației sale, formînd un cuplu formidabil de pușlamale ale cetății, doi nenorociți cu cite o blăniță pe ei, doi nababi ai observațiilor, ai cruzimilor, ai inteligenței parsive, ce mai, erau deja acasă, în capodoperă, printre vagabonzi fastuoși ai lui Diderot și Beckett. La tot ce birfeau, făceau, meditaui, vlsau, nu venea decit o fulgerătoare concluzie: „Urit, foarte urit!”

Nu-l Dinică artistul care să te faci să-ți umfli propoziția, dar trebuie să spun că de la nici un actor (doar de la Caragiu, dar mai tîrziu) nu mi-a rămas, pe coaja și creionul care sînt, o aseme-

nea amprentă de expresie, nu mai adincă de 6 silabe, torturindu-mi toate maniheismele în toate cele 6 zile ale săptămîinii, iar în a 7-a și mai și. Nu exista nici o monotonie, nici un plictis, nici un fals în aceste variațiuni inepuizabile pe o singură temă, pe un tril al diavolului, încit și azi cred că orice studiu despre arta lui Dinică trebuie să plece de la acest atom. Bob de uraniu tratat și imbogățit cu experiența unei limbi care a cunoscut trepidația unei deschideri de lume prin acel: „Murdar, curat murdar, vampir, curat vampir” — acest „urit, foarte urit” suna violent și salubru, insolent și ușure, laș și trufaș, trecîndu-ne prin toate apele, nouă redîndu-ne toate imputările, toate refuzurile la adresa speței, toate reveriile și obrăznicțiile, sila și mila, în cele din urmă vulnerabilitatea, aceea care abia mai lasă loc unei nădejdi scirbite. Ce să spun? Ajunsesem să mă salut cu Marin Preda, într-o casă de creație, pomenîndu-ne, la prînz, că în loc de „poftă bună”, ne spuneam atit, la capătul unui suris concis, fără altă introducere „urit, foarte urit!” O reținuse și dînsul, era de-a lui, a aceluia care avea să imperecheze, într-una din paginile lui Petrini, „scirba” cu „deznădejdea”. Niciicînd, în acel virtej al ieșirii mele din tinerețea mesianică — aveam exact 33 de ani, „ce bizar, ce coincidentă”, cum sună începutul somnoroasei aventuri maziilene, unde Dinică stabilea acel întins al prostiei universale cuprinse între „care Beethoven? compozitorul?” și „nu mai departe Londra” — nicicînd, ca în această concentrație de dezgust shakespearean, modulat de un actor, n-am simțit un gust mai plin și mai curat al vieții pervers de sînte. Mă găseam precis într-un purgatoriu. Era primul demon, care mă trăgea, fratern, democratic, în sensul camusian, al culpelor asumate de toți, spre purgatoriu. Dacă acest loc utopic are, pe lingă ingerii, și diavolii lui, atunci unul dintre ei este Dinică.

Radu COSAȘU